טעמו וראו

A taste of the Rebbe's teachings

Vayishlach

>>

A Mother's Dedication

Before his death, Jacob asked his son Joseph to interr him in the Cave of Machpelah. He took the opportunity to explain why he buried his mother on the road near Bethlehem instead of bringing her to the Cave of Machpelah - so that the children of Israel on their way to exile would pray at her gravesite and ask her to intercede on their behalf.

But why should Joseph come to terms with his mother's loneliness? How could Jacob sacrifice her comfort for something that would happen one thousand years later?

Index:

Part 1 - Historical Overview.....3

An overview of the history of Rachel's burial: Where was she buried, why, and how did Jacob explain it to his son Joseph.

Part 2 - Why Did Rachel Deserve It?.....6

The Rebbe's Sicha: Her burial on the roadside was her own personal desire, and it was that very sacrifice that brought G-d to respond to her supplication.

Part 3 - The Lesson: The Power of Self-Sacrifice.....12

The lesson: When you sacrifice a piece of yourself, you have the power to 'change G-d's mind,' so-to-speak.

Part 4 - Addendum.....14

For further reading: The Midrash's description of Moses and the Patriarchs entreating G-d to abolish the decree of exile, and G-d's ultimate response to the specific prayer of Rachel.

Part 1 - Historical Overview

Source 1

Rachel's Passing & Burial in Bethlehem

Bireishit 35:16-20

And they journeyed from Bet El, and there was still some distance to come to Ephrat, and Rachel gave birth, and her labor was difficult.

It came to pass when she had such difficulty giving birth, that the midwife said to her, "Do not be afraid, for this one, too, is a son for you."

And it came to pass, when her soul departed for she died that she named him Ben Oni, but his father called him Benjamin. So Rachel died, and she was buried on the road to Ephrat, which is Bethlehem. And Jacob erected a monument on her grave; that is the tombstone of Rachel until this day.

חומש בראשית, פרק ל"ה, פסוק ט"ז ואילך

טז וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל וַיְהִי עוֹד
כִּבְרַת הָאָרֶץ לָבוֹא אֶפְרָתָה
וַתֵּלֶד רָחֵל וַתְּקַשׁ בְּלִדְתָּהּ. יז
וַיְהִי בְּהַקְשֹׁתָהּ בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר
לָהּ הַמְיַלֶּדֶת אַל תִּירְאִי כִּי גַם זֶה
לָךְ בֵּן. יח וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי
מֵתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶן אוֹנִי וְאָבִיו
קָרָא לוֹ בִנְיָמִין. יט וַתָּמָת רָחֵל
וַתִּקָּבֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הִוא בֵּית
לָחֶם. כ וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה עַל
קִבְרָתָהּ הִוא מַצֶּבֶת קִבֶּרֶת רָחֵל
עַד הַיּוֹם.

Source 2

Jacob prepares for his death, and commands Joseph to bury him in the Cave of Machpelah.

B'reishit 47:29-31

And when the time approached for Israel [Jacob] to die, he summoned his son Joseph and said to him, "Do me this favor, place your hand under my thigh as a pledge of your steadfast loyalty: please do not bury me in Egypt. When I lie down with my fathers, take me up from Egypt and bury me in their burial-place." He replied, "I will do as you have spoken." And he said, "Swear to me." And he swore to him. Then Israel [Jacob] bowed at the head of the bed.

חומש בראשית, פרק מ"ז, פסוק כ"ט ואילך

כט וַיִּקְרְבוּ יְמֵי־יִשְׂרָאֵל לָמוּת
וַיִּקְרָא לִבְנוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־
נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ שִׂים־נָא
יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי וְעָשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד
וֶאֱמֶת אַל־נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם:
ל וְשָׁכַבְתִּי עִם־אֲבֹתַי וּנְשָׂאתַנִי
מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתַּנִי בִּקְבֻרָתָם
וַיֹּאמַר אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה כִּדְבָרֶךָ: לא
וַיֹּאמֶר הִשָּׁבְעָה לִּי וַיִּשָּׁבַע לוֹ
וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל־רֹאשׁ הַמִּטָּה:

Source 3

Jacob tells Joseph that he buried Rachel alongside the road.

B'reishit 48:7

As for me, when I came from Padan, Rachel died in the land of Canaan on the way, while still some distance short of Ephrat, and I buried her there on the way to Ephrat, which is Bethlehem.

חומש בראשית פרק מ"ח פסוק ז'

ז וַאֲנִי בְּבֹאִי מִפַּדָּן מֵתָה עָלַי רָחֵל
בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בַּדֶּרֶךְ בְּעוֹד כִּבְרַת־
אֶרֶץ לָבֹא אֶפְרָתָה וָאֶקְבְּרֶהָ שָׁם
בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת הִוא בֵּית לָחֶם:

Rashi on the verse:

I buried her there: I didn't even take her to Bethlehem to bring her into the Land, and I know that you hold it against me. But you should know that I buried her there by Divine command, so that she would be of assistance to her children. When Nebuzaradan exiles them, and they pass by there, Rachel will emerge from her grave and weep and beg mercy for them.

As it is said: "A voice is heard on high...Rachel is weeping for her children," and G-d answers her, "There is reward for your work, says the Lord, and the children shall return to their own border."

רש"י על הפסוק

אקברה שם: וְלֹא הוֹלַכְתִּיהָ אֲפִלּוּ לְבֵית לֶחֶם לְהַכְנִיסָהּ לָאָרֶץ, וְיָדַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ בְּלִבְּךָ עָלַי; אֲבָל דַּע לְךָ שֶׁעַל פִּי הַדִּבּוּר קְבַרְתִּיהָ שָׁם, שֶׁתְּהֵא לְעֶזְרָה לְבָנֶיהָ כְּשֶׁיַּגְלֶה אוֹתָם נְבוּזַרְאֲדָן, וְהָיוּ עוֹבְרִים דֶּרֶךְ שָׁם, יוֹצֵאת רָחֵל עַל קִבְרָהּ וּבוֹכָה וּמְבַקֶּשֶׁת עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, שֶׁנֶּאֱמַר קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע וְגו' וְהַקָּבָּ"ה מְשִׁיבָהּ יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ נְאֻם ה' וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם (ירמיהו ל"א).

Source 4

The prophet Jeremiah describes Rachel's supplications before G-d when the Jews were exiled, and G-d's response.

Jeremiah 31:14-16

So says G-d: "A voice is heard on high, lamentation, bitter weeping, Rachel weeping for her children, she refuses to be comforted for her children for they are not."

So says G-d: "Refrain your voice from weeping and your eyes from tears, for there is reward for your work," says G-d, "and they shall come back from the land of the enemy".

"And there is hope for your future," says G-d, "and the children shall return to their own border."

ספר ירמיה, פרק ל"א פסוק י"ד ואילך

יד כֹּה אָמַר יְהוָה, קוֹל בְּרָמָה
נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַּמְרוּרִים--רָחֵל,
מְבַכָּה עַל-בָּנֶיהָ; מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם
עַל-בָּנֶיהָ, כִּי אֵינֶנּוּ. טו כֹּה אָמַר
יְהוָה, מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי, וְעֵינַיִךְ,
מִדִּמְעָה: כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ
נְאֻם-יְהוָה, וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב.
טז וְיֵשׁ-תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ, נְאֻם-
יְהוָה; וְשָׁבוּ בָנִים, לִגְבוּלָם.

The Midrash says that the Patriarchs and Moshe all prayed for the Jews, but only Rachel's prayers were answered

Rashi on the verse:

The Midrash Aggadah states that the Patriarchs and the Matriarchs went to appease G-d for the sin of Menashe who placed an idol in the Temple but He was not appeased.

Rachel entered and stated before Him, "Master of the Universe, whose mercy is greater, Your mercy or the mercy of a flesh and blood person? You must admit that Your mercy is greater. Now did I not bring my rival into my house? For all the work that Jacob worked for my father he worked only for me. When I came to enter the nuptial canopy, they brought my sister, and it was not enough that I kept my silence, but I gave her my password. You, too, if Your children have brought Your rival into Your house, keep Your silence for them."

G-d said to her, "You have defended them well. There is reward for your deed and for your righteousness, that you gave over your password to your sister."

רש"י על הפסוק

מדרש אגדה אמר: שהלכו אבות ואמהות לפייס את הקב"ה על שהעמיד מנשה דמות בהיכל ולא נתפייס,

נכנסה רחל אמרה לפניו: רבונו של עולם, רחמי מי מרובים? רחמיך או רחמי בשר ודם? הוי אומר רחמיך מרובים. והלא אני הכנסתי צרתי בתוך ביתי, שכל עבודה שעבד יעקב את אבי לא עבד אלא בשבילי, כשבאתי ליכנס לחופה, הכניסו את אחותי, ולא די ששתקתי, אלא שמסרתי לה סימני! אף אתה, אם הכניסו בניך צרתך בביתך שתוק להם.

אמר לה: יפה למדת סנגוריא, יש שכר לפעולתך ולצדקתך, שמסרת סימנך לאחותך.

(The Midrash in its source brings an extensive version of this story, and a fascinating exchange between G-d and the various supplicants. See in the addendum).

Part 2 - Why Did Rachel Deserve It?

Excerpt from Shabbat Parshat Vayechi (1985)

The Rebbe presents the following question: Jacob may have had a good reason to bury Rachel on the road -- in order to help her children. But why did Rachel deserve that fate? Why was she destined to suffer because of the sins of her children one thousand years later?

בפרשת ויחי[1] מסופר אודות דברי יעקב ליוסף בקשר לקבורת רחל: "ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרת היא בית לחם".

ולכאורה, יש כאן דבר והיפוכו: יעקב מבקש מיוסף שלאחרי פטירתו יקחנו מארץ מצרים ויקברנו בארץ כנען, וא"כ, מה מקום להזכיר כאן שלא עשה כן לרחל, אמו של יוסף?!

ומפרש רש"י, שאכן, לכן נתכוין יעקב בדברים אלו - להבהיר ולשלול טענה זו, וכך אמר יעקב ליוסף: "אף על פי שאני מטריח עליך להוליכני להקבר בארץ כנען, ולא עשיתי כך לאמך, שהרי מתה סמוך לבית לחם . . ואקברה שם, לא הולכתי' אפילו לבית לחם ולהכניסה לארץ [ולהעיר מהשקו"ט בפירוש הדברים[2]], וידעתי שיש בלבך עלי, אבל דע לך, שעל פי הדיבור קברתי' שם, כדי שתהי' לעזרה לבני', כשיגלה אותם נבוזראדן, והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת רחמים, שנאמר[3] קול ברמה נשמע גו' רחל מבכה על בני' וגו', והקב"ה משיבה יש שכר לפעולתך נאם ה' גו' ושבו בנים לגבולם".

ונמצא, שענין הגאולה נעשה ע"י פעולתה של רחל - כלשון הכתוב: "יש שכר לפעולתך . . ושבו בנים לגבולם".

ובפרט ע"פ המבואר במדרשי חז"ל[4] שכאשר ירמי' הלך לקרוא לאברהם יצחק ויעקב ולמשה רבינו כדי לפייס את הקב"ה כו', לא נתפייס כו', עד ש"קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה רבש"ע כו', מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה, ואמר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, הה"ד קול ברמה נשמע גו' רחל מבכה על בני' גו' יש שכר לפעולתך גו' ושבו בנים לגבולם", היינו, שרחל היא זו שפעלה את ההבטחה ד"ושבו בנים לגבולם". ...

אמנם, עדיין צריך להבין כיצד ביטל יעקב מה שיש בלבו של יוסף עליו עי"ז שהסביר לו ש"תהא (רחל) לעזרה לבני' כשיגלה אותם נבוזרדאן כו'" - מדוע צריכה רחל לסבול בגלל זה?! ...

1) מח, ז.
2) רמב"ן רא"ם ושפ"ח עה"פ. ועוד.
3) ירמי' לא, יד-טו.
4) פרש"י ירמי' שם, יד. פתיחתא דאיכ"ר כד.

Parshat Vayechi[1] describes Jacob's conversation with Joseph regarding the burial place of his mother, Rachel: "As for me," Jacob said, "when I came from Padan, Rachel died in the land of Canaan on the way...and I buried her there on the way to Ephrat, which is Bethlehem."

There seems to be a contradiction: Jacob is requesting that Joseph bring his body from Egypt to Canaan for burial; why would he mention that he didn't do so for Rachel, Joseph's mother?!

Rashi explains that Jacob's intention was to negate this argument. This was his point: "I burden you to bury me in Canaan, while I did not do so to your mother, for she died close to Bethlehem...and I buried her there - I didn't even take her to Bethlehem to bring her into the Land (there is a separate discussion about the meaning of these words),[2] and I know that you hold it against me. But you should know that I buried her there by Divine command, so that she would be of assistance to her children. When Nebuzaradan exiles them, and they pass by there, Rachel will emerge from her grave and weep and beg mercy for them, as it is said: 'A voice is heard on high...Rachel is weeping for her children.'[3] And G-d answers her, "'There is reward for your work,' says G-d... 'and the children shall return to their own border.'"

This tells us that the redemption comes through the intercession of Rachel. In the words of the verse, "There is reward for your work, says G-d...and the children shall return to their own border."

The Midrash[4] brings more details: The prophet Jeremiah went to call Abraham, Isaac, Jacob and Moses to appease G-d; "The Patriarchs and the Matriarchs went to appease G-d...but He was not appeased. Then Rachel entered and stated before Him: 'Master of the Universe...' G-d's mercy was aroused and He said to her, "For you, Rachel, I will return them to their home. As the verse says, A voice is heard on high...Rachel crying for her children...there is reward for your deed...and the sons will return to their borders." Clearly, it was Rachel in whose merit G-d promised to return the Jewish people to their homeland.

We still need to understand: How did Jacob negate Joseph's argument by explaining Rachel's part in the salvation from Nebuzaradan. Why should Rachel need to suffer because of that situation?

1) Bireishit 32:2

2) Ibid. 28:11

3) Vol. 1 165a.

4) Bireishit 31:46. See Rashi.

The Rebbe offers the following explanation: Rachel wanted to be buried there. She knew that she would have the opportunity to help her descendants and therefore desired to be buried alongside the road. And because it was her desire, Joseph had no reason to be upset.

והביאור בזה - בפשטות: כאשר רחל יודעת ש"תהא לעזרה לבני' כשיגלה אותם נבוזרדאן כו'" - הרי לא זו בלבד שאינה מצטערת וסובלת מהעובדה שנקברה "בדרך אפרת", אלא אדרבה, עובדה זו משמחת אותה, שכן, עי"ז יכולה להיות "לעזרה לבני'", לבקש עליהם רחמים כו', עד שהקב"ה מבטיח לה "ויש שכר לפעולתך . . ושבו בנים לגבולם"!

ומובן, שכאשר רחל שמחה על כך שיכולה להיות "לעזרה לבני'" - הרי זה מבטל מה שיש בלבו של יוסף על יעקב, שכן, הסיבה לכך שיש בלבו עליו אינה אלא בגלל שדורש טובת אמו, ובמילא, לאחרי שיעקב הסביר לו שטובת אמו היא להשאר "בדרך אפרת", "שתהא לעזרה לבני'" - נחה דעתו.

על פי זה מובן עד כמה גדלה מעלתה של רחל אמנו - שהיתה מוכנה לוותר על הזכות להקבר במערת המכפלה, מתוך שמחה וטוב לבב, וכל זה למה - כדי "שתהא לעזרה לבני'"!

והגע עצמך: בודאי ידעה רחל אמנו את גודל מעלתו של יעקב אבינו [ובפרט על פי דברי רש"י[5]: "האמהות נביאות היו", ולא עוד, אלא שמצינו שגדלה מעלת הנבואה של האמהות לגבי מעלת הנבואה של האבות, כדברי רש"י[6]: "אברהם טפל לשרה בנביאות"], ובמילא, ידעה והבינה היטב את גודל המעלה בקבורה בסמיכות ליעקב אבינו. . ובפרט - במערת המכפלה, שבה קבורים גם יצחק ורבקה, אברהם ושרה, וכן אדם וחוה ומכיון שכן, בודאי ובודאי שהיתה חפצה ביותר להקבר במערת המכפלה, ביחד עם יעקב אבינו.

אבל אף על פי כן, בידעה שיבוא יום ונבוזראדן יגלה את בני' מארץ ישראל - ויתרה רחל על הזכות להקבר יחד עם יעקב אבינו במערת המכפלה, והעדיפה להקבר "בדרך אפרת", כדי "שתהא לעזרה לבני' כשיגלה אותם נבוזראדן, והם עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ומבקשת עליהם רחמים . . והקב"ה משיבה . . ושבו בנים לגבולם"!

The explanation is straightforward: Because Rachel knew that she would be of assistance to her children on their way to exile, she was not upset about her burial on the roadside. To the contrary, the fact that she could be of assistance to her children brought her joy, knowing that G-d's promise of redemption will come through her.

5) ויצא כט, לד.
6) וירא כא, יב. ב"ר פנ"ח, ד. הובא בפרש"י עה"ת חיי שרה כג, ב.

Obviously, Rachel's joy at the prospect of helping her children negated Joseph's complaint against his father, because he sought only his mother's well-being and satisfaction. Once Jacob explained that Rachel's burial on the "road to Ephrat" was for her own good, "to be of assistance to her children," he was appeased.

This teaches us an amazing lesson about our Matriarch Rachel. She was willing to forgo the merit of burial in the Cave of Machpelah, and joyfully so, all in order to come to her children's side in their time of need.

Think about it: Rachel surely appreciated Jacob's greatness. [Especially according to Rashi's teaching[5] that the Matriarchs were all prophetesses, and that their level of prophecy was superior to the prophecy of Abraham].[6] She therefore surely understood the privilege of being buried next to Jacob, and especially in the Cave of Machpelah, the burial place of Isaac and Rebecca, Abraham and Sarah, and Adam and Eve.[7] That being the case, she no doubt desired to be buried in the Cave of Machpelah with her husband Jacob.

Nonetheless, knowing that a day would come and Nevuzradan will exile her children from the Land of Israel, Rachel gave up on the merit to be buried with Jacob at the Cave of Machpelah and preferred burial on the road to Ephrat, to be of assistance to her children when Nebuzaradan exiles them; "when they pass by there, Rachel will emerge from her grave and weep and beg mercy for them, and G-d will answer, 'the sons will return to their borders!'"

In the following segment, the Rebbe offers a novel explanation: Why was Rachel's prayer the most successful? What was unique about it? It wasn't just her explanation. It was her willingness to suffer for a thousand years for the sake of her children.

וכאן רואים את גודל הפלאת מסירותה של רחל אמנו ודאגתה לבני': מצד אחד מדובר אודות זכות קבורה במערת המכפלה ביחד עם יעקב אבינו במשך מאות ואלפי שנים! ...

לאידך, מדובר אודות בנים שיהיו לאחרי כמה וכמה דורות, בנים שיהיו במעמד ומצד בלתי-רצוי, עד כדי כך, שיתחייבו גלות, "מפני חטאינו גלינו מארצנו", שהרי נבוזראדן מצד עצמו אין לו שום שליטה על בני ישראל, ובמילא, מה שהגלם, אין זה אלא מפני שנתחייבו גלות...

5) Vayetze 29:34

6) Vayera 21:12

7) Bireishit Rabba 58:4. Rashi Chaye Sarah 23:2

ואף על פי כן, בשביל אותם בנים שחטאו וגלו כו' - מוותרת רחל אמנו על זכות קבורה במערת המכפלה ביחד עם יעקב אבינו במשך מאות ואלפי שנים, ובלבד שעל ידי זה תוכל להיות "לעזרה לבני""!

ואדרבה: כיצד יכולה היא לנוח על משכבה במערת המכפלה - כשבני' מתייסרים בגלות?! ...

ועל פי זה מובן גם מה שרחל אמנו היא זו שפעלה את ההבטחה ד"ושבו בנים לגבולם": יעקב אבינו - הלך לנוח על משכבו במערת המכפלה, וכן שאר האבות והאמהות;

אמנם, רחל אמנו - שלא היתה מסוגלת ללכת לנוח על משכבה במערת המכפלה, אלא נשארה "בדרך אפרת", לעמוד על המשמר לעזור לבני' כשיגלם נבוזראדן כו' - היא היא זו שעוררה את רחמיו של הקב"ה, באמרה "רחמי מי מרובין, רחמיך, או רחמי בשר ודם" ... "מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה, ואמר, בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן ... ושבו בנים לגבולם".

משיחת ש"פ ויחי ה'תשמ"ו
התוועדויות תשמ"ו ח"ב ע' 311

A

We see here the profound dedication of Rachel and her care for her children. On one hand is the opportunity to be buried in the Cave of Machpelah together with Jacob for hundreds and thousands of years. On the other hand are her children many generations into the future, who will be in such a low spiritual state that will be forced into exile, "we were exiled due to our sins." Nebuzaradan has no personal power over the Jewish people; the fact that he exiled them was because they were deserving of exile.

Nonetheless, for the sake of those children who sinned and were being exiled, Rachel relinquishes her right to burial in the Cave of Machpelah together with Jacob for hundreds and thousands of years, as long as she can be of assistance to her children!!

In fact, how could she possibly rest peacefully at the Cave of Machpelah, while her children are suffering in exile?!

In fact, her burial there is why she merited to bring about G-d's promise, "the sons will return to their borders."

Jacob went to rest in the Cave of Machpelah together with the rest of the Patriarchs and Matriarchs. But Rachel our Mother couldn't bring herself to rest peacefully in the Cave of Machpelah. She remained on the roadside on the way to Ephrat, to stand guard and assist her children as they went into exile. Therefore, she was the one to arouse G-d's mercy; she told G-d, "Who has greater mercy, You or a person of flesh and blood?" and immediately, the Midrash writes, G-d's mercy was aroused and He said to her, "For you, Rachel, I will return them to their home...and the sons will return to their borders."

Shabbat Vayechi 5746
Hisvaaduyos 5746 vol. 2 pg. 311.
(See also Likutei Sichos vol. 30 pg. 236)

Source 5

In the following segment, the Rebbe clarifies the point: It was Rachel's self-sacrifice for her children that brought the promise of redemption

Likutei Sichot vol. 30 pg. 238

Rachel was the Akeret Habayit, the 'mainstay of the home.' She was willing to forgo her personal merit of burial in the Cave of Machpelah, to be of help to her children – descendants who lived many generations later, and descendants who were deserving of exile. For the sake of those sinful, exiled children, she was willing to forgo her burial in the Cave of Machpelah together with Jacob her husband for thousands of years, to be of assistance to her children.

Therefore, her prayers on their behalf were successful, and G-d promised her, "the children will return to their borders." She disregarded her children's spiritual state and made a sacrifice for them because of her essential connection to them. Therefore, she channeled G-d's blessings measure for measure: G-d promises that "the children will return to their borders" despite the fact that they deserve to be exiled, by virtue of our essential connection to Him as His children; therefore, they will be returned to their land, with the true and complete redemption, speedily in our day.

לקוטי שיחות חלק ל' עמוד 238

ומעלתה המיוחדת של רחל - "עיקרו של בית", "עקרת הבית" - שהיא מוותרת על שלימות ומעלת עצמה להיות קבורה במערת המכפלה, כדי שתהא לעזרה לבני", ובזה גופא - בנים שיהיו לאחרי כמה וכמה דורות, ובנים שיהיו במעמד ומצב בלתי רצוי, עד כדי כך שיתחייבו גלות: ובשביל אותם הבנים שחטאו וגלו - מוותרת רחל אמנו על זכות קבורה במערת המכפלה ביחד עם יעקב אבינו במשך מאות ואלפי שנים, כדי שעל ידי זה תוכל להיות "לעזרה לבני".

וזהו הטעם שהיא הביאה את ההבטחה ד"ושבו בנים לגבולם" - דהיות שהיא ויתרה על מעלת עצמה, בשביל בנים אלו, מצד הקשר העצמי שבינה ובינם (בכל מצב שיהיו), הרי זה ממשיך מלמעלה "מדה כנגד מדה", שלמרות מצבם הגלוי של הבנים (שנתחייבו גלות), הבטיח הקדוש ברוך הוא "ושבו בנים לגבולם", שלהיותם בנים הרי ודאי שישובו לגבולם, בגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו ממש.

Part 3 - The Lesson: The Power of Self-Sacrifice

The lesson is obvious. When a person demonstrates his willingness for self-sacrifice for another, or for a higher cause, it makes an impact even on G-d Himself. Self-sacrifice is the vessel that channels the greatest blessings. The following story brings out this point:

Two Ruble

Adapted from Chabad.org/2553

Each year before Yom Kippur, a long line would stretch out of the home of the famed Chassidic leader, Rabbi Levi Yitzchak of Berditchev. Jews of all ages would hope to receive a blessing for the new year from the venerated leader. As in Chassidic tradition, they would present the Rebbe with a kvitel, a note with their name and the names of their loved ones, as well as a sum of money, known as the "pidyon nefesh-redemption of the soul," as a gift to the rebbe.

One year, Rabbi Levi Yitzchak made a bizarre declaration:

"A full ruble should be presented for each name written in a kvitel."

All day the Rebbe sat and received kvitlach. Soon his desk was covered with folded pieces of paper and copper coins. There were those who tried to bargain with the gabbai, but the Rebbe's instructions had been clear: no exceptions.

Around mid-day, a woman came in and begged for an exemption. "I am a poor widow with an only child, without a single groschen in my purse. How can I pay two ruble so that my child and I may be inscribed in the book of life? Please, have mercy on me and my fatherless child, and add our names to your list. I promise to pay the entire sum as soon as I have the money."

"I'm sorry," the Rebbe said to the woman, "but these are the rules. One ruble per name."

The widow left, heartbroken, but resolved to attain a year of life for herself and her child. One way or another, she would get the money.

Hours passed. The last of the petitioners had already left, and the hour of Kol Nidrei, the solemn prayer which opens the Yom Kippur service, was fast approaching. Everyone was already in the synagogue, garbed in their snow-white kittelen and wrapped in their tallits, awaiting the Rebbe. Still Rabbi Levi Yitzchak lingered, his eyes casting expectant glances at the window.

Then, a small, shawled figure was seen hurrying along the deserted street. It was the widow, a folded piece of paper and a few coins in her hand. "I couldn't pull together the money," she cried. "Here is my kvitel, Rebbe. Please pray for me and for my only child that we may be inscribed in the book of life."

"But you only have one ruble here," protested Rabbi Levi Yitzchak, peering at the coppers she had placed on the table.

Seeing that the Rebbe wouldn't budge, the woman took her kvitel and crossed out her own name. "Pray for my Shloimeh'leh, Rebbe," she said, her eyes brimming with tears, "that he should have a year of life, health and happiness."

Upon hearing these words, the Rebbe's eyes came alive with a fiery light. Grasping the widow's coins in one fist, and her kvitel in the other, he raised them triumphantly to heaven and cried: "Father in Heaven! Look! Look what a mortal mother is prepared to do for her child! And You---shall it be said, G-d forbid, that You are less a parent to Your children?! Can You look this woman in the eye and refuse to grant Your own children a year of life, health and happiness?!"

Part 4 - Addendum

איכה רבה, פתיחתא כ"ד

וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּהָ בְּמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי מִפְּנֵי גֵוָה וגו'. אָמַר לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת בּוֹאוּ וְנֵלֵךְ אֲנִי וְאַתֶּם וְנִרְאֶה בְּבֵיתִי מֶה עָשׂוּ אוֹיְבִים בּוֹ, מִיָּד הָלַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת וְיִרְמְיָה לְפָנָיו, וְכֵינָן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אָמַר בְּוַדַּאי זֶהוּ בֵּיתִי וְזֶהוּ מְנוּחָתִי שֶׁבָּאוּ אוֹיְבִים וְעָשׂוּ בוֹ כִּרְצוֹנָם.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹכֶה וְאוֹמֵר אוֹי לִי עַל בֵּיתִי, בָּנַי הֵיכָן אַתֶּם, כֹּהֲנַי הֵיכָן אַתֶּם, אוֹהֲבַי הֵיכָן אַתֶּם, מָה אֶעֱשֶׂה לָכֶם, הִתְרִיתִי בָּכֶם וְלֹא חֲזַרְתֶּם בִּתְשׁוּבָה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִרְמְיָה, אֲנִי דּוֹמֶה הַיּוֹם לְאָדָם שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן יְחִידִי וְעָשָׂה לוֹ חֻפָּה וּמֵת בְּתוֹךְ חֻפָּתוֹ, וְאֵין לְךָ כְּאֵב לֹא עָלַי וְלֹא עַל בְּנִי, לֵךְ וּקְרָא לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וּמֹשֶׁה מִקִּבְרֵיהֶם, שֶׁהֵם יוֹדְעִים לִבְכּוֹת.

אָמַר לְפָנָיו רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֵינִי יוֹדֵעַ הֵיכָן מֹשֶׁה קָבוּר, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֵךְ עֲמֹד עַל שְׂפַת הַיַּרְדֵּן וְהָרֵם קוֹלְךָ וּקְרָא בֶּן עַמְרָם בֶּן עַמְרָם עֲמֹד וּרְאֵה צֹאנְךָ שֶׁבְּלָעוּם אוֹיְבִים.

מִיָּד הָלַךְ יִרְמְיָה לִמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה וְאָמַר לַאֲבוֹת הָעוֹלָם, עִמְדוּ שֶׁהִגִּיעַ זְמַן שֶׁאַתֶּם מִתְבַּקְּשִׁין לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמְרוּ לוֹ לָמָּה, אָמַר לָהֶם אֵינִי יוֹדֵעַ, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה מִתְיָרֵא שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ בְּיָמֶיךָ הָיְתָה לְבָנֵינוּ זֹאת.

הִנִּיחָן יִרְמְיָה וְעָמַד עַל שְׂפַת הַיַּרְדֵּן וְקָרָא בֶּן עַמְרָם בֶּן עַמְרָם עֲמֹד הִגִּיעַ זְמַן שֶׁאַתָּה מְבֻקָּשׁ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר לוֹ מָה הַיּוֹם מִיּוֹמַיִם שֶׁאֲנִי מְבֻקָּשׁ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמַר לוֹ יִרְמְיָה אֵינִי יוֹדֵעַ.

הִנִּיחוֹ מֹשֶׁה וְהָלַךְ אֵצֶל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שֶׁהָיָה מַכִּיר אוֹתָן מִשְּׁעַת מַתַּן תּוֹרָה, אָמַר לָהֶם מְשָׁרְתֵי עֶלְיוֹנִים כְּלוּם אַתֶּם יוֹדְעִים מִפְּנֵי מָה אֲנִי מִתְבַּקֵּשׁ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמְרוּ לוֹ בֶּן עַמְרָם אִי אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָרֵב וְיִשְׂרָאֵל גָּלוּ, וְהָיָה צוֹעֵק וּבוֹכֶה עַד שֶׁהִגִּיעַ לַאֲבוֹת הָעוֹלָם, מִיָּד אַף הֵם קָרְעוּ בִּגְדֵיהֶם וְהִנִּיחוּ יְדֵיהֶם עַל רָאשֵׁיהֶם וְהָיוּ צוֹעֲקִים וּבוֹכִין עַד שַׁעֲרֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,

כֵּינָן שֶׁרָאָה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִיָּד וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד וּלְקָרְחָה וְלַחֲגֹר שָׂק, וְאִלְמָלֵא מִקְרָא שֶׁכָּתוּב אִי אֶפְשָׁר לְאָמְרוֹ, וְהָיוּ בוֹכִין וְהוֹלְכִין מִשַּׁעַר זֶה לְשַׁעַר זֶה, כְּאָדָם שֶׁמֵּתוֹ מוּטָל לְפָנָיו, וְהָיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סוֹפֵד וְאוֹמֵר אוֹי לוֹ לַמֶּלֶךְ שֶׁבְּקַטְנוּתוֹ הִצְלִיחַ וּבִזְקְנוּתוֹ לֹא הִצְלִיחַ.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן, בְּשָׁעָה שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בָּא אַבְרָהָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹכֶה וּמְמָרֵט זְקָנוֹ וְתוֹלֵשׁ שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ וּמַכֶּה אֶת פָּנָיו וְקוֹרֵע אֶת בְּגָדָיו וְאֵפֶר עַל רֹאשׁוֹ, וְהָיָה מְהַלֵּךְ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְסוֹפֵד וְצוֹעֵק, אָמַר לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִפְּנֵי מָה נִשְׁתַּנֵּיתִי מִכָּל אֻמָּה וְלָשׁוֹן שֶׁבָּאתִי לִידֵי בּוּשָׁה וּכְלִמָּה זֹאת,

כֵּיוָן שֶׁרָאוּהוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אַף הֵם קָשְׁרוּ הֶסְפֵּד שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת וְאוֹמְרִין (ישעיה לג, ח): נָשַׁמּוּ מְסִלּוֹת שָׁבַת עֹבֵר אֹרַח וגו׳, מַאי נָשַׁמּוּ מְסִלּוֹת, אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסִלּוֹת שֶׁהִתְקַנְּתָּ לִירוּשָׁלַיִם שֶׁלֹּא יְהוּ עוֹבְרֵי דְרָכִים פּוֹסְקִים מֵהֶם הֵיאַךְ הָיוּ לִשְׁמָמָה. שָׁבַת עֹבֵר אֹרַח, אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דְּרָכִים שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹבְרִים וְשָׁבִים בָּהֶם בַּחַגִּים הֵיאַךְ שָׁבְתוּ. הֵפֵר בְּרִית, אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הוּפַר בְּרִית שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִיהֶם, שֶׁעַל יָדוֹ מִתְיַשֵּׁב הָעוֹלָם, וְעַל יָדוֹ הִכִּירוּךָ בָּעוֹלָם שֶׁאַתָּה אֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. מָאַס עָרִים. אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָאַסְתָּ יְרוּשָׁלַיִם וְצִיּוֹן לְאַחַר שֶׁבָּחַרְתָּ בָּהֶם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ירמיה יד, יט): הֲמָאֹס מָאַסְתָּ אֶת יְהוּדָה [ו]אִם בְּצִיּוֹן גָּעֲלָה נַפְשֶׁךָ וגו׳. (ישעיה לג, ח): לֹא חָשַׁב אֱנוֹשׁ. אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲפִלּוּ כְּדוֹר אֱנוֹשׁ שֶׁהָיוּ רֹאשׁ לְעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים לֹא חָשַׁבְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִזְקַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, אָמַר לָהֶם, מַה לָּכֶם קוֹשְׁרִין מִסְפֵּד בָּעִנְיָן הַזֶּה שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת. אָמְרוּ לְפָנָיו רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִפְּנֵי אַבְרָהָם אוֹהַבְךָ שֶׁבָּא לְבֵיתְךָ וְסָפַד וּבָכָה מִפְּנֵי מָה לֹא הִשְׁגַּחְתָּ עָלָיו, אָמַר לָהֶם מִיּוֹם שֶׁנִּפְטַר אוֹהֲבִי מִלְּפָנַי לְבֵית עוֹלָמוֹ לֹא בָא לְבֵיתִי, וְעַכְשָׁו (ירמיה יא, טו): מַה לִּידִידִי בְּבֵיתִי,

אָמַר אַבְרָהָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מִפְּנֵי מָה הִגְלֵיתָ אֶת בָּנַי וּמְסַרְתָּן בִּידֵי הָאֻמּוֹת וַהֲרָגוּם בְּכָל מִיתוֹת מְשֻׁנּוֹת, וְהֶחֱרַבְתָּ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מָקוֹם שֶׁהֶעֱלֵיתִי אֶת יִצְחָק בְּנִי עוֹלָה לְפָנֶיךָ.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם בָּנֶיךָ חָטְאוּ וְעָבְרוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה וְעַל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (דניאל ט, יא): וְכָל יִשְׂרָאֵל עָבְרוּ אֶת תּוֹרָתֶךָ.

אָמַר אַבְרָהָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מִי מֵעִיד בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁעָבְרוּ אֶת תּוֹרָתֶךָ, אָמַר לוֹ תָּבֹא תוֹרָה וְתָעִיד בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל, מִיָּד בָּאָה תוֹרָה לְהָעִיד בָּהֶן, אָמַר לָהּ אַבְרָהָם בִּתִּי אַתְּ בָּאָה לְהָעִיד בָּהֶן בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁעָבְרוּ עַל מִצְוֹתַיִךְ וְאֵין לָךְ בּשֶׁת פָּנִים מִפָּנַי, זִכְרִי יוֹם שֶׁהֶחֱזִירֵךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כָּל אֻמָּה וְלָשׁוֹן וְלֹא רָצוּ לְקַבְּלֵךְ עַד שֶׁבָּאוּ בְּנֵי לְהַר סִינַי וְקִבְּלוּ אוֹתָךְ וְכִבְּדוּךְ, וְעַכְשָׁו אַתְּ בָּאָה לְהָעִיד בָּהֶם בְּיוֹם צָרָתָם. כֵּיוָן שֶׁשָּׁמְעָה תּוֹרָה כָּךְ עָמְדָה לְצַד אֶחָד וְלֹא הֵעִידָה בָּהֶן.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם יָבֹאוּ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת וְיָעִידוּ בָּהֶן בְּיִשְׂרָאֵל. מִיָּד בָּאוּ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת,

בָּאָה אל״ף לְהָעִיד בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁעָבְרוּ עַל הַתּוֹרָה, אָמַר לָהּ אַבְרָהָם, אל״ף אַתְּ רֹאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת וּבָאת לְהָעִיד בְּיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם צָרָתָם, זִכְרִי יוֹם שֶׁנִּגְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַר סִינַי וּפָתַח בָּךְ (שמות כ, ב): אָנֹכִי ה׳ אֱלֹהֶיךָ, וְלֹא קִבְּלוּךְ אֻמָּה וְלָשׁוֹן אֶלָּא בָּנַי, וְאַתְּ בָּאת לְהָעִיד בְּבָנַי. מִיָּד עָמְדָה אל״ף לְצַד אֶחָד וְלֹא הֵעִידָה בָּהֶן.

בָּאתָה בי״ת לְהָעִיד בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר לָהּ אַבְרָהָם בִּתִּי אַתְּ בָּאת לְהָעִיד עַל בָּנַי, שֶׁהֵם זְרִיזִין בַּחֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תּוֹרָה שֶׁאַתְּ בְּרֵאשׁ הַתּוֹרָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית א, א): בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, מִיָּד עָמְדָה בי״ת לְצַד אֶחָד וְלֹא הֵעִידָה כְּלוּם.

בָּאתָה גימ"ל לְהָעִיד בְּיִשְׂרָאֵל, אָמַר לָהּ אַבְרָהָם גימ"ל אַתְּ בָּאת לְהָעִיד בְּבָנַי שֶׁעָבְרוּ עַל הַתּוֹרָה, כְּלוּם יֵשׁ אֻמָּה שֶׁמְּקַיֶּמֶת מִצְוַת צִיצִית שֶׁאַתְּ נְתוּנָה בָּרֹאשׁ, אֶלָּא בָּנַי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (דברים כב, יב): גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ. מִיָּד עָמְדָה גימ"ל לְצַד אֶחָד וְלֹא הֵעִידָה כְּלוּם.

וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ כָּל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהִשְׁתִּיקָן אַבְרָהָם, נִתְבַּיְּשׁוּ וְעָמְדוּ בְּעַצְמָן וְלֹא הֵעִידוּ בְּיִשְׂרָאֵל. מִיָּד פָּתַח אַבְרָהָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמַר רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם לְמֵאָה שָׁנָה נָתַתָּ לִי בֵּן, וּכְשֶׁעָמַד עַל דַּעְתּוֹ וְהָיָה בָּחוּר בֶּן שְׁלֹשִׁים וָשֶׁבַע שָׁנִים אָמַרְתָּ לִי הַעֲלֵהוּ עוֹלָה לְפָנַי, וְנַעֲשֵׂיתִי עָלָיו כְּאַכְזָרִי וְלֹא רִחַמְתִּי עָלָיו, אֶלָּא אֲנִי בְּעַצְמִי כָּפַתְתִּי אוֹתוֹ, וְלֹא תִזְכֹּר לִי זֹאת וְלֹא תְרַחֵם עַל בָּנַי.

פָּתַח יִצְחָק וְאָמַר רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּשֶׁאָמַר לִי אַבָּא (בראשית כב, ח): אֱלֹהִים יִרְאֶה לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי, לֹא עִכַּבְתִּי עַל דְּבָרֶיךָ וְנֶעֱקַדְתִּי בִּרְצוֹן לִבִּי עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וּפָשַׁטְתִּי אֶת צַוָּארִי תַּחַת הַסַּכִּין, וְלֹא תִזְכֹּר לִי זֹאת וְלֹא תְרַחֵם עַל בָּנַי.

פָּתַח יַעֲקֹב וְאָמַר רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, לֹא עֶשְׂרִים שָׁנָה עָמַדְתִּי בְּבֵית לָבָן, וּכְשֶׁיָּצָאתִי מִבֵּיתוֹ פָּגַע בִּי עֵשָׂו הָרָשָׁע וּבִקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת בָּנַי וּמָסַרְתִּי עַצְמִי לְמִיתָה עֲלֵיהֶם, וְעַכְשָׁו נִמְסְרוּ בְּיַד אוּרְיֵהֶם כַּצֹּאן לְטִבְחָה, לְאַחַר שֶׁגִּדַּלְתִּים כְּאֶפְרוֹחִים שֶׁל תַּרְנְגוֹלִים וְסָבַלְתִּי עֲלֵיהֶם צַעַר גִּדּוּל בָּנִים, כִּי רֹב יָמַי הָיִיתִי בְּצַעַר גָּדוֹל בַּעֲבוּרָם, וְעַתָּה לֹא תִזְכֹּר לִי זֹאת לְרַחֵם עַל בָּנַי.

פָּתַח מֹשֶׁה וְאָמַר רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, לֹא רוֹעֶה נֶאֱמָן הָיִיתִי עַל יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה וְרַצְתִּי לִפְנֵיהֶם כְּסוּס בַּמִּדְבָּר, וּכְשֶׁהִגִּיעַ זְמַן שֶׁיִּכָּנְסוּ לָאָרֶץ גָּזַרְתָּ עָלַי בַּמִּדְבָּר יִפְּלוּ עַצְמוֹתַי, וְעַכְשָׁו שֶׁגָּלוּ שָׁלַחְתָּ לִי לִסְפֹּד וְלִבְכּוֹת עֲלֵיהֶם, זֶהוּ הַמָּשָׁל שֶׁאוֹמְרִים בְּנֵי אָדָם מִטּוּב אֲדוֹנִי לֹא טוֹב לִי וּמֵרָעָתוֹ רַע לִי.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר מֹשֶׁה לְיִרְמְיָה לֵךְ לְפָנַי שֶׁאֵלֵךְ וַאֲבִיאֵם וְאֶרְאֶה מִי מַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם. אָמַר לוֹ יִרְמְיָה אִי אֶפְשָׁר לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ מִפְּנֵי הַהֲרוּגִים, אָמַר לוֹ אַף עַל פִּי כֵן, מִיָּד הָלַךְ מֹשֶׁה וְיִרְמְיָה לְפָנָיו, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְנַהֲרוֹת בָּבֶל, רָאוּהוּ לְמֹשֶׁה וְאָמְרוּ זֶה לָזֶה בָּא בֶּן עַמְרָם מִקִּבְרוֹ לִפְדוֹתֵינוּ מִיַּד צָרֵינוּ, יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה גְּזֵרָה הִיא מִלְּפָנַי. מִיָּד אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה בָּנַי לְהַחֲזִיר אֶתְכֶם אִי אֶפְשָׁר שֶׁכְּבָר נִגְזְרָה גְּזֵרָה, אֶלָּא הַמָּקוֹם יַחֲזִיר אֶתְכֶם בִּמְהֵרָה וְהִנִּיחַ אוֹתָם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הֵרִימוּ קוֹלָם בִּבְכִיָּה גְּדוֹלָה עַד שֶׁעָלְתָה בְּכִיָּתָם לַמָּרוֹם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים קלז, א): עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ.

כֵּיוָן שֶׁבָּא מֹשֶׁה אֵצֶל אֲבוֹת הָעוֹלָם אָמְרוּ לוֹ מֶה עָשׂוּ הָאוֹיְבִים בְּבָנֵינוּ, אָמַר לָהֶם, מֵהֶם הָרְגוּ, וּמֵהֶם כָּפְתוּ יְדֵיהֶם לַאֲחוֹרֵיהֶם, וּמֵהֶם אֲסוּרִים בְּכַבְלֵי בַרְזֶל, וּמֵהֶם נִפְשָׁטִים עֲרֻמִּים, וּמֵהֶם מֵתוּ בַּדֶּרֶךְ וְנִבְלָתָם לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ, וּמֵהֶם מֻשְׁלָכִים לַחַמָּה רְעֵבִים וּצְמֵאִים, מִיָּד פָּתְחוּ כֻּלָּם וּבָכוּ וְקוֹנְנוּ בְּקִינוֹת ...

... וְעוֹד אָמַר לְפָנָיו רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כָּתַבְתָּ בְּתוֹרָתְךָ (ויקרא כב, כח): וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד, וַהֲלֹא כְּבָר הָרְגוּ בָּנִים וְאִמּוֹתֵיהֶם כַּמָּה וְכַמָּה וְאַתָּה שׁוֹתֵק.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה קָפְצָה רָחֵל אִמֵּנוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמְרָה רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, גָּלוּי לְפָנֶיךָ שֶׁיַּעֲקֹב עַבְדְּךָ אֲהַבְנִי אַהֲבָה יְתֵרָה וְעָבַד בִּשְׁבִילִי לְאַבָּא שֶׁבַע שָׁנִים, וּכְשֶׁהִשְׁלִימוּ

אוֹתָן שֶׁבַע שָׁנִים וְהִגִּיעַ זְמַן נִשּׂוּאַי לְבַעְלִי, יָעַץ אָבִי לְהַחְלִיפֵנִי לְבַעְלִי בִּשְׁבִיל אֲחוֹתִי, וְהֵקְשָׁה עָלַי הַדָּבָר עַד מְאֹד כִּי נוֹדְעָה לִי הָעֵצָה, וְהוֹדַעְתִּי לְבַעְלִי וּמָסַרְתִּי לוֹ סִימָן שֶׁיַּכִּיר בֵּינִי וּבֵין אֲחוֹתִי כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל אָבִי לְהַחֲלִיפֵנִי, וּלְאַחַר כֵּן נִחַמְתִּי בְּעַצְמִי וְסָבַלְתִּי אֶת תַּאֲוָתִי וְרִחַמְתִּי עַל אֲחוֹתִי שֶׁלֹּא תֵצֵא לְחֶרְפָּה, וְלָעֶרֶב חִלְּפוּ אֲחוֹתִי לְבַעְלִי בִּשְׁבִילִי, וּמָסַרְתִּי לַאֲחוֹתִי כָּל הַסִּימָנִין שֶׁמָּסַרְתִּי לְבַעְלִי, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא סָבוּר שֶׁהִיא רָחֵל. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁנִּכְנַסְתִּי תַּחַת הַמִּטָּה שֶׁהָיָה שׁוֹכֵב עִם אֲחוֹתִי וְהָיָה מְדַבֵּר עִמָּהּ וְהִיא שׁוֹתֶקֶת וַאֲנִי מְשִׁיבַתּוּ עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכִּיר לְקוֹל אֲחוֹתִי וְגָמַלְתִּי חֶסֶד עִמָּהּ, וְלֹא קִנֵּאתִי בָּהּ וְלֹא הוֹצֵאתִיהָ לְחֶרְפָּה. וּמָה אֲנִי שֶׁאֲנִי בָּשָׂר וָדָם עָפָר וָאֵפֶר לֹא קִנֵּאתִי לַצָּרָה שֶׁלִּי וְלֹא הוֹצֵאתִיהָ לְבוּשָׁה וּלְחֶרְפָּה, וְאַתָּה מֶלֶךְ חַי וְקַיָּם, רַחֲמָן, מִפְּנֵי מָה קִנֵּאתָ לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁאֵין בָּהּ מַמָּשׁ, וְהִגְלֵיתָ בָּנַי וְנֶהֱרְגוּ בַּחֶרֶב וְעָשׂוּ אוֹיְבִים בָּם כִּרְצוֹנָם.

מִיָּד נִתְגַּלְגְּלוּ רַחֲמָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמַר, בִּשְׁבִילֵךְ רָחֵל אֲנִי מַחֲזִיר אֶת יִשְׂרָאֵל לִמְקוֹמָן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (ירמיה לא, טו): כֹּה אָמַר ה׳ קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַּמְרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בָּנֶיהָ כִּי אֵינֶנּוּ. וּכְתִיב (ירמיה לא, טז): כֹּה אָמַר ה׳ מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי וְעֵינַיִךְ מִדִּמְעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ וגו׳, וּכְתִיב (ירמיה לא, יז): וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ נְאֻם ה׳ וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם.